

KOBUS VOOR DEN RECHTER

door Jan Knape Mzn

Ze zwegen, en het werd stil in de kamer. Ze boog diep voorover en prikte ijverig in de kous, die ze bezig was te stoppen. En hij zat met een krant voor zich, wijd uitgespreid over de tafel, maar hij las niet. Hij had zijn bril naast de krant neergelegd.

Hij moest aldoor aan die tafel denken, die Teun de kouwe smid zo mooi maken zou en waar hij zijn vrouw op haar verjaardag mee verrassen wilde. De tafel was mooi geweest, daar viel niets van te zeggen, en ze was er blij mee geweest ook. Van verbazing had ze haar handen boven haar hoofd geheven, zoals ze somtijds doen kon en ze had Teun geholpen om de oude tafel even in een hoek van de kamer neer te zetten. En de nieuwe tafel was er voor in de plaats gekomen, en die had daar gestaan, een pronkstuk... veel mooier dan al het andere in de kamer.. En samen hadden ze geluisterd hoe Teun de kwaliteiten van het werk zijner handen opsomde, ze waren haast even opgetogen geweest als hij. „Echt Slavisch eikehout,” had hij verzekerd, „en helemaal gepind en geliemd, geen spieker d'r an gebruikt, en toch iesdersterk”.. En hij had nog eens herinnerd aan de echte wasbeits en aan de „minke centen” die de tafel maar kostte. Het was een koopje, het viel niet tegen te spreken, want welke timmerman leverde een eikenhouten tafel van die kwaliteiten voor vijftien gulden!...

Hij had Teun dadelijk willen betalen, maar Teun had het van de hand gewezen. „Komt terecht... komt terecht”.. had hij gelachen, en haastig was hij de deur uitgegaan. Teun was nog zo dom niet en hij kende Kobus wel. Als hij een Zaterdagavond in de Harmonie de rekening presenteerde, dan zou er allicht nog een borreltje voor hem over schieten.

Later had Teun er wel spijt van,

dat hij het geld niet dadelijk had aangenomen, en Kobus was geneigd om aan een bijzondere bestiering te geloven. Toen Teun goed en wel de deur achter zich had dichtgeslagen waren ze dichtter naar de nieuwe tafel toegestapt, aarzelend, alsof het eigenlijk niet mocht. En ze keken elkander aan, maar ze zeiden niets. Daar stond dan nu de nieuwe vierkante tafel waar zij al zoveel jaren naar verlangd had... En daar stond de oude, afgedankte, die sinds hun trouwdag dienst had gedaan, waar ze vier kinderen aan groot gebracht hadden, en waaraan ze samen iedere avond zaten, ieder aan een kant, behalve 's Zaterdagavonds, want die ene avond van de week zat Kobus in de Harmonie....

„Wat een mooie taefel, eh,” zei ze eindelijk, en ze wreef met haar vinger over de spiegelgladde oppervlakte van het tafelblad.

„Je zoud er je keuveltje in opzette,” vond hij vrolijk, „hie blikt as een schallebieter.. Dien Teun is toch een biedehanden”....

Ze glimlachte van dankbaarheid, en hij zei: „Die krieg je noe voor je verjaerdag, vrouwe. Wat zei je noe?”....

„Welbedankt,” zei ze „en wat mo' m'n noe mit den ouwen doeë?”

„Daer maek ik merge kachelhout van”....

Ze keek naar de oude tafel in de schemerige hoek van de kamer en ze zuchtte alsof het afscheid haar zwaar viel....

Hij zag het niet en hij pochte: „Me zalle dezen nie meer versliete, vrouwe, hie is iesdersterk”....

Hij tjoetterde aan de tafel, hij stond sterk op zijn poten. En hij zei nog eens: „Iesdersterk, vrouwe, iesdersterk,”....

En toen, in een vlaag van overmoed, en om eens te tonen hoë sterk de tafel wel was, die hij voor zo'n koopje van Teun de kouwe smid gekocht had, ging hij schrijlings op het tafelblad zitten,

met een harde bons kwam hij er op neer. En in datzelfde ogenblik gebeurde het. Zijn vrouw stond er bij en ze hief haar handen ten hemel en schreeuwde het uit van schrik. En hij kon geen geluid geven. Want hoe het ineens kwam, dat wist hij niet, maar het leek wel of hij op een kaartenhuisje was gaan zitten, dat met een vreemd gekraak onder hem ineenstortte. En toen hij weer wist wat er gaande was lag hij op de vloer tussen wat planken en paaltjes....

Toen hij overeind gekrabbeld was en zijn elleboog wreef, die hij lelijk bezeerd had, was het eerste wat hij zei: „Hie zal dan nooit z'n centen zië, oor, laet 'n daer op rekene”.... En dat was ook het laatste geweest, dat hij die avond nog gezegd had. Zwijgend had hij de tafelresten bijeenvergaderd, en onder zijn arm was hij er mee naar de zolder gegaan: vier poten en een paar planken.... En achter de latafel had hij de afbraak weggemoffeld, opdat hij er niet aan zou moeten denken telkens als hij boven kwam....

Voorzichtig deed hij de kamerdeur open. De kamer was weer net als ze altijd geweest was, de oude ronde tafel stond op zijn vroegere plaats. En zijn vrouw zat te breien alsof daar nooit een vierkante tafel had gestaan, een tafel van echt „Slavisch eikenhout”.... een tafel waar een ongeluk mee was gebeurd....

* * *

Kobus wou niet meer aan de tafel herinnerd worden, hij wou er niet meer aan denken, hij wou er niet meer over praten, met niemand, maar Teun de kouwe smid was van een andere opinie.

„Je zalt 'n betaele,” zei hij bij gelegenheid van een conferentie onder vier ogen, zomaar midden op de straat. „Bi' joe gek, een taefel is niet om op te gaen zittten. Betaele za' je 'n, oor, rekent er op.... of me zalle es vaarder kieke”.... En dreigend had hij zijn vuist opgestoke alsof hij zo maar ineens wou beginnen te vechten.

Kobus was er helemaal niet van 22

geschrokken, zo bang was hij niet, en hij zei nog eens om hem te tarten: „Je zalt de centen noait zieë, oor...“ Toen was hij weggegaan en Teun had hem dreigend achterna gekeken. Nadien hadden ze elkander niet meer gezien, maar Teun had het er toch niet bij laten zitten. Elke week was er een brief gekomen waarin Kobus tot betaling werd aangemaand. De brieven werden telkens langer en dreigender, er kwam sprake in van een „avvekaat“ en van den deurwaarder, die komen zou om de boel op te schrijven. Kobus lachte er om en hij sprak zich moed in met de verzekering te herhalen, dat Teun de centen nooit krijgen zou. Maar zijn vrouw werd hoe langer hoe meer bevreesd voor de moeite, die er komen ging. En ze trachtte

hem over te halen om maar toe te geven.

* * *

En de deurwaarder kwam. Hij kwam met een groot papier, waaruit Kobus noch zijn vrouw eigenlijk goed wijs konden worden, en waarvan ze beiden erg schrokken, hoewel Kobus het niet bekennen wou. Ze begrepen er zoveel uit, dat Kobus gedagvaard werd om voor den Kantonrechter te verschijnen ten einde zich te horen veroordelen tot betaling van vijftien gulden aan Teun de kouwe smid voor de door dezen geleverde tafel, mitsgaders tot betaling van alle kosten, schaden en interessen. Zo stond het ongeveer in het vreemde papier. „Me zalle op 't appèl weze,“ zei

Kobus toen hij zich van de eerste schrik hersteld had, maar zijn stem beefde een beetje.

* * *

„Je zalt er van staen te kieken zoa netjes as dat ik daer m'n woord zal doeë“, had hij gepocht, maar hoe meer de dag nader kwam hoe angstiger hij zich maakte. Hij moest er aldoor aan denken, als hij aan tafel zat met de krant voor zich, als hij over straat ging om zijn kuiertje te doen. En als hij 's avonds op bed lag kon hij er niet van in slaap komen, en als hij 's morgens wakker werd kwam het dadelijk in zijn gedachte. Op een avond, terwijl ze tegenover elkander zaten, vroeg hij ineens: „Hoe mo' je die Ketonrechter noe anspreke?“... Ze keek op van haar werk, maar hij zag niet de verworping in haar ogen, want haar brilleglazen waren weer vol vlammen. Daarom ging hij argeloos verder: „Mo' je daer noe geweun tegen zegge: m'nheer, of Edelachtbare?“... „Ik docht, dat joe zoa goed je woord zou doeël“ zei ze. „En dan dien je dat toch te weten!“... Hij hoorde, dat er een vreemde klank was in haar stem en hij begreep het. Hij lachte, het was een gemaakte lach, hij moest wel lachen om zijn figuur te redden. En hij vergoelijkte: „Ik woue mar es kieke of joe dat wist. Ik woue mar es wete hoe joe dat er of zou brienge as joe je eige daer es mos gaen verantwoorde.“

„Ik hoeve m'n eige daer niet te gaen verantwoorden“, zei ze vinnig. „Ik komme 's Zaeterdags-aevends niet in de Harmonie, en dan kom je vanzelf niet mit Teun de kouwe smid in anraeking, en dan kom je vanzelf ock niet in de moeite!“... Hij praatte er vlug overheen en zei gewichtig: „As je voor de Ketonrechter komt, dan zei je tegen z'n: Edelachtbare m'nheer de Ketonrechter!“...

* * *

's Morgens om negen uur stond hij al gereed om de deur uit te gaan. Hij had zijn Zondagse pak aangetrokken, zijn vrouw borstelde het nog eens extra goed af,

* * *

's Morgens om negen uur stond hij al gereed om de deur uit te gaan. Hij had zijn Zondagse pak aangetrokken, zijn vrouw borstelde het nog eens extra goed af,

„Ziedaert“.

zodat hij hier en daar pijnlijke plekken voelde en weer moest denken aan die avond, toen hij door de tafel heen gezakt was. Ze wendde hem om en om, monsterde hem nog eens van top tot teen, en zei dan „ziedaert.“ Ze keek naar de klok en vroeg: „Mo' je noe al weg?“... „Jae,“ zei hij, „lae 'k mar gaen, as ik es te laete komme.“ Hij had geen rust meer. „Gae nog mar gerust pasjes zitte“, vond ze, „wat mot je daer gunter zoa lange mit je ziel onder je erm gaen loope“... Hij schudde zijn hoofd en ging de deur uit.

* * *

Diep in gedachten repeteerde hij weer zijn lang verhaal, terwijl hij over de straat ging. Hij zou het

mijnheer de Kantonrechter duidelijk proberen uit te leggen hoe het precies gegaan was, en dan kon hij het proces niet verliezen, nee, dat kon niet. Als hij nu maar goed zijn woord zou kunnen doen, daar zou het vooral goed opaan komen, dat begreep hij wel. Als hij nu maar niet zenuwachtig werd. Hij was wel wat zenuwachtig, dat voelde hij goed, zijn hart deed zo vreemd... en het was of hij duizelig werd, en het begon te schemeren voor zijn ogen... Allemaal zenuwen. Maar daar was wel een middel voor. Hij zou er even een borreltje op nemen, dat kon nog wel, het was goed dat hij vroeg van huis gegaan was. Hij was het niet gewend om doordeweek een borrel te drinken, daar had hij een vast prin-

cipe van gemaakt, maar in deze bijzondere omstandigheid moest hij daar wel over heen stappen.. Hij voelde de zenuwen in zijn keel kruipen, als daar niets tegen te doen was, dan zou hij warempel het proces nog gaan verliezen.

* * *

De klok aan de muur sloeg half tien toen Kobus zijn derde bittertje naar binnen goot. Hij schrok er van, alhoewel Simen in het kroegje vlak bij het Kantongerecht hem dadelijk geruststelde met de verzekering, dat de klok wel een kwartier voor was. Haastig rekende hij af en holde de straat op. Het ging nu beter dan daarnet, hij was de zenuwen de baas, en hij had een gevoel alsof hij de hele wereld wel van zijn goed recht zou kunnen overtuigen...

* * *

Er was veel volk in de wachtkamer. Teun de kouwe smid was er ook, maar Kobus wou hem niet zien, hij zou hem straks wel.. Ze moesten lang wachten, hoe lang dat wist hij niet. Telkens werden er namen afgeroepen en dan gingen er een paar weg. Het was vervelend, dat wachten. En het was er zo warm. Hij kreeg een neiging om te gaan zitten dutten, maar hij verzette er zich tegen. Hij wou nog eens proberen of hij zich alles herinneren kon wat hij straks zou moeten zeggen, maar in het geroezemoes van stemmen kon hij er zijn gedachten niet bij houden. Het maakte hem niets ongerust, het zou straks wel terecht komen...

Ineens schrok hij overeind. De mijnheer met de rijksdaalder aan een lint om zijn hals riep zijn naam af en die van Teun. En naast elkander, alsof ze ineens weer trouwe vrienden waren geworden, stapten ze achter hem aan. En gewillig namen ze hun plaats in, een eindje van de tafel vandaan waar mijnheer de Kantonrechter achter zat in een wijde zwarte jas en een grote witte das voor zijn borst. En op iedere hoek van de tafel zat nog een mijnheer, en ze hadden ook zwarte jassen aan en grote witte dassen om. De deftigheid veralteerde Kobus wel een beetje en

